

ЖЕНСКИ СВЕТ

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

В Л А С Н И К:
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:
АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

Издази: Сваког 1. дана у месецу по ст. кал.
Преплата, рукописи и све што се тиче листа, шаље се на уредништво Нови Сад (Ujvidék).

Цена: на годину 3 круне; за Србију 3½ динара.
За све остале земље 3½ франка у злату.
Поједини бројеви 30 потура.

Добротворним задругама Српкиња на размишљање.

Данас је мање више свима нама познато, да су имовне прилике нашег народа доста неповољне. До пре неколико година слабо се и у селима поклањала пажња пропадању нашег народа, а данас се већ донекле води брига о томе и у варошима. Пише се бар и говори о томе свуда, промишља, кују планови, који се тек овде, онде, изводе и то је канда све. Правог, озбиљног рада на спречавању пропадања народног, где би могли и требали сви слојеви нашег интелигентнијег друштва, и мушки и женски, да суделују, не видимо у нас, иако је то од преке потребе. Јер и ово, колико до сад знамо о имовним приликама нашег народа, ваља да нас побуди, да је крајње време, да се сви за одржање нашег сељака заложимо, и припомогнемо сваки са своје стране колико више можемо и морамо.

Али треба да смо на чисто с тим, да је и ово садашње наше познавање имовних прилика нашег сељака врло површно и да се ми још заваравимо. Ми знамо можда 2—3 села, па и то отприлике, и на основу тога судимо, али кад би проучили стање и прилике тих села и кад би пошли мало и даље, ми би се, верујте, ужасавали.

Писац ових редака пропутовао је један наш крај, где је српски живаљ доста јаки, где је српска интелигенција јака, која је родољубива и жарко родољубива, где су иначе све прилике за повољно привредно развијање, купио све податке, који се на привредно стање наше односе, о чему ће касније, кад разради, изнети резултат на јавност, али већ сад може да каже, да су имовне прилике нашег народа у том крају много горе него што ми замишљамо. А колико је писцу познато таквих крајева, биће у нас много више, па и горих.

Познато је, да у нас има родољуба тако рећи и на претек и да се ваљда ни један народ не размеће толико својим родољубљем, бригом за народ, колико ми. Само што је то родољубље у врло велике већине гола фраза, јер избија само у жељама, речима, у здравицама, јер код нас се чак и пије из родољубља, али дела слабо видимо.

Кад би наша интелигенција у истину била народна, родољубива, такве појаве не би се могле ни смеле у нашем народу догађати, јер би права, свесна и родољубива интелигенција знала наћи пута и начина, да утиче на спречавање тога зла у народу, да га

препороди и спреми за утакмицу на привредном пољу с другим народима, којима он до сад подлеже.

Као год што интелигентно мушкиње, ако хоће и на даље да се кити именом »народна и родољубива интелигенција« мора се у будуће јаче залагати у раду око привредног нашег напретка, ако се у нас озбиљно мисли на будућност, тако и интелигентно наше женскиње има на том пољу да реши један важан задатак, који, колико је нама познато, у стању су једино оне решити, а од успешног решења тога зависи врло много привредни напредак нашег народа.

Одмах ћемо рећи шта мислимо да би била задаћа нашег интелигентног женскиња, па ћемо изнети и начин, како мислимо да се то изведе.

Познато је, да ни један народ, с којим живимо, не тера толику раскош у ношњи као наш народ а то га убија и морално, материјално и здравствено, што је већ доказано. Треба само отићи у већину наших сеоских кућа, па видети оне силне хаљине свакојаког кроја, па онда загледати по кући, видети чељад, па грунтовницу, заићи у шпаркасе, код трговаца, жена, које дају семе на зајам итд. и једно чудо!

Сузбити ту моду и завести другу, једноставнију, сељацима прикладну, јефтинују, то би био за наш опстанак и напредак догађај од врло великог значаја, а на томе би могло да с успехом ради једино наше интелигентно женскиње.

Можда ће неко рећи: ту су свештеници и учитељи, па нека народ поучавају и одвраћају од зла, они су у првом реду позвани, да на том раде, а после, ту су и земљорадничке задруге, којима је тако исто задатак да у том правцу утичу на своје чланове.

На то ћемо одговорити: да су свештеници и учитељи већ промукли поучавајући народ, па ништа, али није ништа, него иде још горе. Земљорадничке задруге пак још нису довољно раширене у нашем народу колико би

могле и требале да буду, да је опет мало више родољубља у наше интелигенције. Па и тамо где постоје нису до данас могле да прикупе око себе све, јер је то још нова ствар за наш народ, па свет хоће прво и да види, како ће то ићи. А у задругу најмање ступају имућни људи, газде, а познато је, да они утичу на моду. Земљорадничке задруге не могу још у том правцу да раде и утичу, али ми не смемо чекати да оне изведу преображај на том пољу, него треба да им у помоћ притекнемо у толико пре, што у увођењу нове моде у народ тек не могу ваљда земљорадничке задруге одредити извештан правац, јер ту треба промислити и каква ношња да се унесе, која ће задобијати, а то земљорадничке задруге не могу. Међутим писац ових редака је уверен, да би наше интелигентно женскиње, кад би измислило згодан народни крој, који би морао бити опет леп, да се допадне, могло врло лако извести преображај у народу. Писац врло често и готово сваки дан општи с народом и у околици, разговарао с њима о тој ствари и може да рекне, да би то ишло и да народ чека на то.

Утецај интелигенције на наш народ је велик, само што, на жалост, видимо, да је интелигенција утецала јако и у том, да се и много зло у нашем народу уврежи. Да пођете у мом крају од једног најудаљенијег села у варош, па све и да не знате где је варош, можете знати, колико сте удаљени, кад проматрате женску ношњу и весеља. Што ближе вароши све већа раскош код женских у ношњи, а код мушких у теревенкама.

Особина нашег народа у овим крајевима је, да воле подражавати, што ће сваки, који се бавио по нашим селима и проучавао народ, моћи многим примерима доказати. И кад то знамо, онда нам је у толико посао око уношења нове моде у народ, народног кроја, олакшан и ми треба да се том особином користимо.

На који би се начин могла унети у народ нова мода, народног кроја?

У најновије време почело се у нас радити на преудешавању манастирских слава, где се народ највише скупља. Покушај, да се на народ разним предавањима утиче, остао је без успеха, јер се на предавање скупи тек нешто старијих људи и жена, који су још заостали, па и то само ради оних слика и књижица, које се том приликом деле, а остала грдна већина, млађи свет, које та предавања не интересују, а нису ни позвани да изврше онај преокрет на који их саветујемо и упућујемо, тражи себи у то време разонођења у песми и у игри, ради чега је и дошла.

И какав контраст! Док она два, три предавача у порти скоро преживелим бабама и старцима предочавају узроке нашег пропадања, износе мане, које нас убијају, дотле се млађи свет изван порте заражује посматрајући један део српске интелигенције, која необузданим и раскалашним весељем својим утиче на народ баш у ономе, што ми иначе народу замерамо.

Ма не вреди народу много и сувише поповати, не помаже то, ако ми у говорима својим скидамо небеса. Пример јаче утиче него реч, а тога најмање има о манастирским славама баш у оном правцу у коме смо ради да на народ утичемо. И наше интелигентно женскиње већином дође на манастирске славе, у ону прашину, у најраскошнијем оделу, а од нас мушких добар се део изопија и прави чуда и шта вреди ту говорити? Зар можемо народ од оног одвратити, чиме смо и сами заражени?

Наше је мишљење, да о манастирским славама нису потребна предавања у оном правцу, у којем се до сад држала, јер народ то и у својим селима чује и може да чује, него је потребно да српска интелигенција примером својим у добру народ учи и упућује.

Калуђери се већ брину да богослужењем и проповедима у цркви побожан народ добије утехе, а оно друго изван цркве треба да узмемо ми у своје руке.

Колико смо извештени карловачки »Српски Соко« намерава да ове године походи о Видов дану Раваницу, па и друге неке манастире, где се народ у јачем броју скупља. Нема сумње, да ће соколашке продукције у великој мери занимати наш свет и да ће то и утецати, да се соколаштво у нашем народу развије, што би могло бити од добрих последица.

Кад би сада и наша певачка друштва, која су ближе манастирима суделовала на славама певањем у цркви и после подне у шуми, свакојачко би и она много допринела, да се пажња нашег света још јаче овамо привуче. Ово би била и најзгоднија прилика, да се покуша са уношењем нове моде у наш народ. Наиме све певачице имале би бити у једнаком костиму, народног кроја.

Благодарећи нашој особини подражавања уверени смо, да би то било од утецаја. Разуме се, да се у том правцу не може покушати само једанпут и само једне године. По нашем немеродавном мишљењу то је једини пут и начин, којим би могли извршити преображај данашње убитачне моде и тиме народу много помоћи. Ако у нас у истини има родољубља, ако заиста волимо народ и бринемо се за унапређење његово, не бисмо онда смели с тим покушајима оклевати.

Пре неку годину читали смо у новинама, како је на некој румунској народној светковини и забави, на којој је у великом броју суделовала и њихова интелигенција, све интелигентно женскиње било у народној ношњи. Румунски народ има своју ношњу, држи је се чврсто, па ипак родољубиво румунско женскиње суделовањем на народној забави у народној ношњи хоће да га у томе још јаче учврсти.

Зар не би и ми, кад у народ излазимо о манастирским и сеоским црквеним славама, требали да долазимо у народном костиму у толико пре, што би тиме и једно велико зло у нашем народу сузбијали.

Народну ношњу од народних тканина не бисмо могли увести. То би чак и скупо било, јер у нашим крајевима нема већ кућњих задруга па већина женскиња је у јачој мери забављена кућним и пољским пословима, а ту и више зарађује, него што би израдом одела. Треба имати на уму, да мода није у свили и кадифи, него је мода у кроју, па се сваки час мора наручивати ново одело. То убија. Носе и Швабице свилу, али их то не убија, јер је крој код њих увек један исти, па ако је чуварна може носити ту хаљину врло дуго.

Тако држимо да би се и у нас морао пронаћи један, сталан, народни крој одела, који би морао бити прикладан и да задобија.

Као што то не могу извести земљорадничке задруге, тако не могу ни певачка друштва, јер онда не би било јединства, а негде би се и покушало, па и престало.

Неко би морао бити у погледу одређења тога кроја меродаван и да ту ствар покрене и изведе, мишљења смо, да би ту задаћу требала да узме

на себе новосадска добротворна задруга Српкиња као најстарија и која је у нашем центруму. На руци би јој у саветовању биле и остале наше добротворне задруге Српкиња, а, што је главно, ту нам је и поштована госпођа Савка дра Суботића, да својим богатим знањем и искуством припомогне. Кад се реши питање о кроју, онда би новосадска добротворна задруга Српкиња уз припомоћ осталих имала да поради, да се то унесе у народ у споразуму с певачким друштвима и утецањем и на остало интелегентно српско женскиње, да их загреје за ову ствар, што би ишло лако.

Надамо се, да ће се о овој ствари у нашим добротворним задругама Српкиња размишљати.

Понављамо, ако се у нас може стати на пут данашњој убитачној моди, може се једино на овај начин, а то могу да покрену и изведу само добротворне задруге Српкиња.

За одржање и унапређење нашег сељака ваља сви да се заложимо. Припомогните и ви, Српкиње, у овом правцу.

Прегатоу Бог даје мехове. Покушајте и ако тај покушај успе, верујте, да ћете своме народу учинити највећу услугу, јер ће бити мање сиротиње.

М—ћ.

*

У маленом сеоцету твоме
Ти уживаш красоту природе,
И чудиш се величанству њеном,
А ја млада тужим, венем о'де.

Е па шта ћу, кад ми судба црна
Доделила тешка јада тако,
Немам моћи, не могу противно,
Морам сносит', ма да није лако.

Беч, 1904.

Ти уживаш красоту природе,
Мене хоће да уморе јади;
Вене, вене живот мој једнако,
И сасвим ће да усане млади...

Ја не могу ништа против тога,
Ал ти можеш, па смилуј се на ме,
Ох! врати се загрљају моме,
Цвати, мири цвете само за ме.

З.

Писма из Београда.

II.

Господине уреднице,

Кад сам вам упутила била моје прво писмо, читала сам у једном београдском вечерњем листу једно «писмо из публике»,*) које имађаше наслов: «Неучтиви младићи». Оно гласаше овако:

«У суботу *увече* 11. т. м. враћао сам се својој кући, кнез Михаиловом улицом. Кад сам дошао до кафане »Албаније«, чуо сам како једна *женска* *исује* неке *младиће*, који су стајали на тротоару, што су јој добацили неке неучтивне речи. Овако што могли су да учине само крајње неваљали и домаће невоспитани младићи, који немају ни стида ни образа, и о којима родитељи слабо воде рачуна.

И заиста, кад човек прође поменутом улицом, видеће како свако *вече* стоје на тротоару поређани младићи, који на *најбезобразнији* начин *свакој* пролазећој женској завирују у очи и добацују по неку неучтиву реч. Оно истина, у Београду има доста неморалних женскиња, које свако *вече* шпартају улицама и дају повода неваљалству. Али улицама пролазе и женске из честитих породица.

На ову ружну појаву скрећемо пажњу родитељима, професорима, па и управи вар. Београда, на којима лежи дужност, да овом неваљалству стану на пут»...

Као што видите, господине уреднице, ово писање иде мени у прилог; јер се, ево, и с друге стране утврђује крајњи циљ оног *вечерњег* тумарања уздуж кнез-Михаилове улице. И, право да вам кажем, то ми је по вољи. Само се с писцем наведенога писма не слажем у толико, да су за

*) „Штампа“, од 17. децембра 1904. год. бр. 348.

то криви једино «младићи». Напротив, *главна и најирешежнија кривица пада на нас* — *женскиње*. Јер, кад ми већ знамо за те «најбезобразније» начине њихове, онда, зашто им *идемо на ноге*, и то по *мраку*? За корисно телесно кретање, или шетњу имамо ми и дужих и ширих улица. И нашто нам онда оно мало загонетно гурање уском Михаиловом улицом? Је ли за то, као што у осталом већина и верује, да бисмо извесним личностима помогле, да нам добаце по који дрзак поглед, гласан уздах или пикантан знак? . . . Не, не. Ми то не признајемо, ни у 4 ока, али и не пристајемо, ни по коју цену, да се оканемо «шпартања», и тиме уштедимо себи чешће непријатности од насртаја. И онда, шта нам ту могу помоћи професори и полиција, које призивамо, кад не призивамо нашу сопствену *савест*, која би нам без сумње рекла, *да не идемо више онамо, где нам се дешавају непријатности*?!

Ма да се велики број наших отмених и темељно васпитаних женских кругова све ређе и мање виђа на овом «корзу», које треба уступити женскињама *друге врсте*, ипак је од очигледне користи, ако се буде, са сваке стране и овима средствима, утицало на оне заблуделе овчице, које својим површно схваћеним дужностима највише доприносе материјала за атентат на част, образ и понос српскога рода у опште, *а сриске слабије половине нарочито*.

Да будемо дакле праве Српкиње и примерне учитељице свега онога, што је добро, лепо и узвишено по нас све, — треба да почнемо од нас самих, казивањем истине у очи и настојавањем *да будемо боље*.

До виђења у трећем писму.

Шумадинка.

Моја слабост.

(Персијска по Даумеру).

Твоја љубав крв ми одузима,
А вином се челичим и снажим;
С тога нећу вина више пити,
Јер такову слабост баш и тражим.

Томир.

Госпођа Савка дра Јована Суботића.

(Свршетак).

Б е ч.

— Својој почасној чланици најумнијој Српкињи, великој родољупкињи и срећној матери дичне деце, честита седамдесети рођен-дан — *Српска Добротворна Женска Задруга у Бечу.*

— Сретно да Бог да! — Твоји: *Десанка, Јулка, Аница, Тона, Милан, Емил.*

— Честитајући седамдесетгодишњицу желе, да у кругу своје срећне деце дочекате срећу народа свога, који тако жарко љубите и којем тако мудро учитељујете. Ваши кумови *Ленка и Тоша Остојић.*

— Примите и од наше стране срдачну честитку за седамдесетгодишњицу. *Борђе Страши мировић* с породицом.

— Велештована Госпођо! Краљ Петар одликовао је заслужну нашу почасну чланицу орденом Св. Саве. Томе се сви ми од срца радујемо. Допустите пам, да Вам то честитамо са нашег литерарног вечера, које приређује Српска Добротворна Женска Задруга. Желимо, да у потпуном здрављу ту одлику на понос нашег српског народа уживате. Примите српско поздравље и рукољуб. Јелена Остојић, Тоша Остојић, Десанка пл. Бајић, Десанка Димовић, Нина Матић, Зорка пл. Бајић, Десанка Недељковић, Олга Јосифовић, Иванка Матић, Катарина Бингулац, Јулија Бингулчева, Наталија Бингулчева, Милева Марковић, Катарина Дудић, Анка Дудић, Љубица Марковић, Јелена Богдановић, Катица Богдановић, Олга Бајић, Анка А. Драгичевића, Вера пл. Бајић, Олга Ђурчић, Софилинка Драгичевић, Јован Јаношевић, Јован Јејинић, Коста Кондић, Пера Акшамовић, Пера Јовичић, Јелена Јовичић, Коста Перић, Душан Шпадијер, Драга Главоња, Стево Крагуљац, Шандор пл. Бајић, Ђура пл. Бајић, Марко М. Исаковић, Златоје Кротин, Бошко Дудић, Милан пл. Бајић, Живко Радојчевић, W. Крушњак, Данило А. Лончаревић, Миливој Пантић, Богољуб К. Кујунџић, Михајило Симић, Милош Север, П. Жакула, Милош Ђукић, Влад. Ђоровић, Милош Ј. Бесаровић, Пера Бајић, Никола Перкић, Душан пл. Бајић, Јован Ђ. Секулић, Н. Капамација, Давид Ђурчић, Станко Божанић, Игњат Гомилановић.

Будимпешта.

Радујемо се, што си доживела тај лепо дан славе и признања. Живела још дуго и слава ти! *Јулка и Шандор Јовица.*

Стари Бечеј.

Слава и хвала звезди нашој водиљи, неуморној поборници славе и напретка милога нам народа. — *Задруга Српкиња.*

Турски Бечеј.

Турско-Бечејска Добротворна Задруга Српкиња усрдно Вам поздравља седамдесетогодишњи јубилеум са жељом, да Вас Бог поживи те да још много година радите на народном напретку. *Мара Давидовићка*, председница.

— Срдачно честитамо. Породица *Дра Давидовића.*

Вуковар.

Срдачно Вам поздрављамо седамдесетгодишњицу са топлим жељом, да Вас свемогући још низ година на дику и понос српског рода поживи. — За српску женску задругу у Вуковару: *Ангелина Петровић* рођ. Рогулић.

Дубровник.

Благородна Госпођо! Знајући — а који Србин то не зна — да Ви племенита Госпођо, навршујете седамдесет година желим Вам и са своје стране честитам. Честитам Вам дакле да навршите у потпуноме здрављу своју седамдесетгодишњицу и да ријетким поносом можете мислити на свој пређашњи живот — дична другарица својег дичног друга — у коме толико зарадисте на корист и напредак Српства, и зарадисте у моментима, кад се такав рад зове *стварање*, те ма колико женских покољења у Српству било, славиће као своју великанку Савку Суботићку а сви Срби ће Вам харни бити, да им показасте, какве њихове мајке, сестре, кћери морају да буду.

Особито ми је мило, да сам ето и ја имао срећу и част, да се с Вама упознам јер, будите уверени, да оно мало времена што сам с Вама прошао, да ми је дубоко остало засађено у срцу. Желећи Вам још дуг сретан вијек с најдубљим поштовањем одани поштоватељ *Др. Влахо Матијевић.*

Загреб.

Врла, велика и умна Српкињо, поносе и дико васцелог Српства, прими од Загребачке Добротворне Задруге Српкиња најсрдачнију честитку на дан прославе педесетогодишњега ти јавнога рада и седамдесетого ти рођендана. — Бароница Катинка *Живковић*, председница.

— Придружујем се, драга кумо, са свом својом децом свима онима, који Вам од свега срца свако добро пожелише приликом најсвечанијега Вам дана. — Бароница Катинка *Живковић*.

— Пресветла Госпођо! Прикључујући се низу Српкиња слободна сам и ја искрено Вас поздравити са жељом, да Вашу седамдесетгодишњицу у потпуном слављу проведете. Нека би истој сљедиле небројене године, у којима да Вас Свемогући одржи у потпуној душевној снази на понос свеколиког српског света. Живели! *Станислава Бошковића* удова судб. већника са својим кћерима.

Земун.

Срдачно честитамо седамдесетогодишњицу и поздрављамо прву нашу почасну чланицу, дичну и родољубиву Српкињу. Живела дуго на дику и понос Српству. — Из шесте одборске седнице *Радојчићка*, председница.

— Срдачно честитамо седамдесетгодишњицу рођен-дана и педесет година привредног рада. Живели! *Катарина Марковић*.

И р и г.

На освитку прославе седамдесетгодишњег дана рођења и педесетгодишњег књижевнога, просветнога и привреднога, исполински успешнога и благотворнога рада Вашег Добротворна Задруга Српкиња Иришкиња Вама, племенита госпођо, као учитељици и мајци српских добротворних задруга, пијонирци и расадници моралнога, просветнога и привреднога живота народнога, Вама, као најсветлијој Српкињи, поносу и дичи Српства честитајући и једну и другу славу из дубине душе кличе: Живели јоште дуго и много, дико, поносе и адаманте наш, а таквом раду Вашем и слава и хвала! — Из одборске седнице Добротворне Задруге Српкиња у Иригу: Председница Софија Ђорђа *Петровића*. Тајник Дане *Мишић*.

Иланча.

Честитајући Вама седамдесетгодишњицу дична живота молим Бога да још неброј година милом Српству поживите. С особитим поштовањем *Нина Николић*.

Карловци.

— У славу данашњег педесетгодишњег рада својој почасној чланици духовној и духовитој руковатељици и мајци свију српских задруга женских у свечаном расположењу данас једно-

душних, подноси и карловачка израз свога дубоког поштовања. — *Милева Гојковић*, председница.

— Честитајући Вам данашњу славу педесетгодишњег јавног рада, желим, да Вам милостиви Бог дарује дуг живот на понос и дику целог српског народа. — *Милева удова Гојковић*.

— Честитајући Вам седамдесетгодишњицу желимо Вам надаље живота и здравља и досадашње воље за унапређење народних умотворина: Поздрав обитељи Суботићевој. *Руварчеви*.

Велика Кикинда.

— Од срца се радујемо, што Вас можемо поздравити на седамдесетгодишњи дан рођења Вашег. Нека Вас Творац одржи јоште дуго у крепком здрављу на радост и понос Српкиња. — *Задруга Српкиња*.

К о т о р.

— Најдичнијој Српкињи ријетку славу честитају *Српкиње Кошорске*.

— Седамдесету живота а педесету неоцењеног Вашег рада на привредном пољу најдичнијој пијонирци српске женске културе и развоја најсрдачније честита и кличе: на многаја љета! *Ема Дра Стефановића*.

Коњиц у Херцеговини.

— Дична и узорита српска мајко! Са највећим жељама честитам Вам, српска мајко, седамдесетгодишњицу узоритог и примерног живота, који сте толике године посветили на срећу и спас рода српскога и свога дичног порода.

Ваш узвишени рад задахнуо је све Српкиње новим животом, новом снагом и духовним препородом те ће се Ваше светло и поносито име вечно спомињати. Доказали сте свету, да су и Српкиње свесне свога позива за род, за породицу и за човечанство.

Ја се поклањам таквој правој српској мајци и молим се Свемогућем Оцу свију нас, да дочекате стогодишњицу здрави, чили и весели а што скорије да видите остварене вековне српске идеале.

Примите срдачан српски поздрав из кршне Херцеговине! Са особитим поштовањем Ваш поштовалац поп *Марко С. Поповић*.

К љ у ч.

— К одличној седамдесетгодишњици изволите примити и моју честитку из срца пуног пијетета спрам Ваших радова. Бог Вас живео,

најдичнија Српкиња! *Јелица Беловић Бернадзиковска.*

Митровица.

— Седамдесетгодишњицу Вашег драгоценог живота, испуњеног неуморним радом за добро и напредак српског народа и његовог женскиња поздравља *Мишровачка Српска Женска Добротворна Задруга.*

— Драга Савка! Твојој седамдесетгодишњици, коју данас добротворна задруга Српкиња Новосаткиња свечано прославља, прими срдачну честитку искрене пријатељице и другарице, која ти жели, да те Свемогући, који те учини верном љубом српског великана, дичном мајком славних синова, узоритом кћери свога народа и просветитељицом српских женскиња, још на многаја љета на понос Српству и узор Српкињама поживи. — *Нина Петровићка.*

— Драга моја пријатељице! Прими искрену честитку к твом седамдесетом рођендану. Уврсти моје жеље међу најискреније твојих многих пријатеља и поштоватеља. Бог милостиви нека те поживи још много и много годипа на понос своме роду и узор нашим младим Српкињама, које децу одгајају. Прими рукољубе од моје деце и унучади. С поздравом твоја стара пријатељица *Ана пл. Рокнић, рођ. Пасковић.*

О с е к.

— Седамдесетгодишњицу угледног живота и педесетгодишњицу патријотског рада Вашег честита Вам од срца *Српска Женска Добротворна Задруга.* Председница *Мара Муачевићка.*

— Ми учествујемо духом у Вашем данашњем слављу седамдесетгодишњице и желимо Вам још дуг и сретан живот те успешан рад на корист српског народа. *Јован и Мара Муачевић.*

— Високоблагородној и одличној госпођи Савки Суботић у *Београду.* Високо ценећи големе труде Ваше око подизања женске културе и развитка у српском народу те стицања светскога гласа српским женским рукотворинама, пазећи Вас надаље и високо поштујући као врлу мајку и одличну Српкињу, изабрала Вас је потписана задруга поводом навршене сретне седамдесетгодишњице Ваше у данашњој седници својој за своју *почасну чланицу,* о чему Вас овим у дубокој понизности има част известити *Српска Женска Добротворна Задруга. У Осеку 5./X. 1904. Лазар Богдановић, Мара Муачевић.*

Огулин.

— С радошћу Вам честитамо Вашу педесетогодишњу прославу рада на српском народном

привредном и просветном пољу. Дао Бог, да још много година поживите на понос и дику српском народу. Ја, мој муж и наша деца Вам љубимо Ваше миле и драге руке небројно пута. *Јулка Стојић.*

Панчево.

— Седамдесетгодишњицу живота и педесетгодишњицу јавнога рада Вашег радосно поздрављамо. У почаст нашој дичној почасној чланици умољено је девојачко коло, да у другу недељу одржи свечану седницу. Живели још дуго на корист и славу Српкиња. — *Добротворна Задруга Српкиња Панчевачких.*

Стара Паланка.

— Многоуважена и многоштована племенита Госпођо! Најсрдачније Вам честитамо седамдесетгодишњицу Вашег јавног делања за просвету женскиња.

Желимо од милостивог Бога, да Вам подари још много година на дику и понос целога Српства. Живела наша славна јубиларка. Са високопоштовањем *Паја Штешић, Ангелина Штешићева, умиров. учитељица.*

Сарајево.

— Уважена госпођо! Од свега срца честитам Вам давно заслужено одликовање. Доиста, никада још нијесу дали тако одликовање достојнијем и заслужнијем лицу у српском женском свијету. Примите израз најдубљег поштовања. — *Н. Т. Кашиковић.*

*

Многи поздрав, како смо извештени, нису стигли у руке г-ђи јубиларци, јер се у то време она бавила у Паризу, те се стога не могу ни овде саопштити, али се и тима и свима овима г-ђа јубиларка захваљује овом јавном захвалом:

Јавна благодарност.

Као што електрична жица везује полове, тако поздрав из даљине везује људе. Поздрав има чаробну моћ. Чим га примимо, оживе у нама успомене на оне особе, које нам га послаше. Од непознатих пак поздрав буди у нама симпатију те нам машта те непознате прикаже као старе пријатеље.

Мене је обузело неко тајанствено миље, кад су ми стизали поздрав из свих крајева Српства. И сад ми се још шире

груди те летим на крилих љубави, да љубав љубављу вратим.

Љубав диже, љубав прашта, љубав греје, љубав је сунце нашег бића.

Да Бог да сунце љубави увек грејало нам мили српски род!

Од срца хвала како свим цењеним добротворним задругама тако и свим осталима, који ме се с љубављу сетише приликом моје седамдесетогодишњице.

У Паризу, 20. октобра 1904.

Савка Ј. Суботић.

*

Слика твоја као сунце
У души ми сја,
Па је чиста, па је света
Као молитва.

Ја је гледам дању, ноћу,
Сав занесен њом;
Посветих се и сам прожет
Њеном светињом.

Томир.

ДОПИСИ.

Баја. (*Прослава Божића Срба шегрта.*) Друштво »Привредник«, које је већ хиљадама српске деце, по разним местима и варошима, за шегрте понамештало, и у нашу варош, која овде на мртвој стражи Српства лежи, послало је доста велик број малих Српчића, да изуче занат, како ће после у своме крају раширити радиност и трговину.

Овде у Баји има их 38 на броју, те иако су далеко од својих родитеља у туђини и међу страним елементом, ипак се о њима води брига, уче се и поучавају у школи, да остану оно што јесу и што треба да су — Срби и свуда Срби.

Сви знамо, да је код нас Срба најрадоснији и највеселији празник Божић, та овоме се празнику радује и старо и младо, а особито мала дечица. Па кад га сви ми тако радосно очекивамо, мишљасмо: како би и нашим Србима шегртима учинили радости, да и они весело проведу празник мира и љубави?

На општу радост нашу, нађе се једна добра и племенита душа, која не имајући од срца породе, а скупивши себи, радећи и штедећи, благословом божјим, доста земнога ужитка, смилува се на ову сироту децу, која су далеко од својих милих и рођених, те окупи око себе све овдашње Србе шегрте, угости их и прочасти о Бадњем вечеру и Божићу у нашој српској вероисповедној школи, лепо и богато, сама служећи и дворећи дечицу.

Та добра и племенита душа јесте врлопоштована гђа удова Екашарина Вујић рођ. Соколовић, која је овим чином учинила једно племенито и сваке похвале достојно дело.

Милина беше погледати ону малу Српчад, када окупљени о бадњем-вечеру, уз појање »Рождества« и других песама, унесоше у школу божићну сламу, весело скачући од радости, а после су сви са госпођом вечерали и до 10 часова провели ово свето вече у шали и разговору.

Пошто деца далеко станују, то су сви у школи спавали на божићној слами, а ујутру су ишли на јутрењу и по повратку доручковаху и чекаху да звоно огласи на св. литургију. На треће звоно све два и два у ред, одоше у цркву, а гђа Вујићка је дотле готовила ручак и сто постављала, који беше право господски намештен и окићен божићном печеницом и чеснициом; место убруса (салвета) сваки је имао на тањиру марамицу, коју је собом, као божићни поклон ове гђе кући однео.

По свршеној св. служби божјој, вратише се деца у школу, поздравивши госпођу домаћицу са речма: Христос се роди! За тим поседаше и сви заједно ручаше.

Најрадоснији моменат при овој дечјој прослави беше онда, када је сваки шегрт, добивши по комад чеснице, тражио божићни новац, да је све зујало од вике и тек, кад један нађе новац, утишао се разговор.

После ручка дошао је парох и учитељ, те се резао божићни колач по црквеном обреду, са једним шегртом, којом је приликом парох врло леп говор изговорио, захваливши гђи Вујићки, што беше тако добра, те је ову децу као мајка њихова око себе окупила и угостила.

После је и један шегрт у неколико речи, а у име својих другова захвалио се госпођи.

Када се и ово обавило, деца су по том декламовала, појала и певала цело после подне, а у вече када су вечерали, одоше кући својим господарима, да веселије продуже учење свога заната.

Ово је заиста велико и племенито дело, с тога нека је велика хвала врлопоштованој госпођи Вујићки, која не пожали труда ни трошка, те окупи око себе ову малу и сироту Српчад, прочисти их и угости! Нека јој даде Бог здравља и дуга века, да може још више добротворства чинити и оне добре и племените идеје, о којима госпођа премишља, да се што пре у дело приведу!

Живела госпођа Екашарина Вујић рођ. Соколовић!

Д. Б—ћ.

Турски Бечеј, на Св. Јована. Наша вредна Добротворна Задруга Српкиња приредила нам је лицем на нову годину врло пријатно вече и то беседу са играчком. Прво је био говор а после дилетантска представа.

Беседу је отворио г. др. Јован Пивнички, који нам је врло лепо предавао о „Чика Јови Змају“ и то из младости његове па све до смрти. Занимљиво је било слушати оне дивне песме Чика-Јовине, што нам је г. Пивнички читао и све лепо протумачио.

После говора је приказана дилетантска представа. Давана је „Избирачица“ од Косте Трифковића. Суделачице и суделачи беху: госпођице Бранка Петровићева, Даница Белићева, Јованка Недељковићева, Олга Теодоровићева и Љубица Ковачевићева, а господа: Иван Берић, Марко Недељковић, Стева Кавић, Јован Теодоровић, Божидар Николић и Жива Јанковић. Редитељ је био г. Гига Јовановић овдашњи књижевник, који је суделаче научио. Женска Задруга има да захвали много г. Јовановићу, јер је много привредио Женској Задрузи. Суделачи сви без разлике су врло добро одиграли своје улоге.

У програму је било још и то штампано, да ће доћи да поцупи програм са две три тачке прво српско учитељско тамбурашко друштво томашевачко, али због смртног случаја у једној учитељској породици нису могли доћи. Зато је г. Ђорђевић учитељ и редитељ томашевачког дилетантског друштва, замолио врањевачко дилетантско друштво, да суделује у два живим

сликама и то: „Жетеоци“ и „Св. Сава благосиља Српчад“. Обе су слике врло лепо и добро испале. Публика је била врло задовољна. После тога је следовала играчка, која је у великом одушевљењу трајала до четир сата ујутру.

На благајни је пало преко 250 круна.

Дана.

Вршац, 15. јануара 1905. Поштовани г. уредниче! Дозволите ми, да Вам у цењеном Вашем листу саопштим неколико речи о раду наше раденичке школе.

Добротворна женска задруга Српкиња Вршчанака основала је почетком прошле 1904. год. септембра месеца раденичку школу, у тој намери, да оснивањем и отварањем исте, оствари ону замисао и племениту жељу, која јој по српској и родољубивој дужности припада, наиме: да многој незбринутуј сирочади као и осталим сиротим девојкама пружи прилике, да изучавајући се у споменутој школи шаву и кроју, обезбеди себи доживотни опстанак и омогуће својој породици лакши и бољи ужитак.

Заиста је узвишена и племенита ова задаћа, коју је добротворна задруга предузела и која се лагано и остваривати почела. Наше вредне и сваке хвале достојне госпође са својом опште уваженом председницом гђом Јеленом Деметровић као и својом неуморном доброжелатељком и подпредседницом гђом Ј. Драгића те и са осталим дичним гђама из одбора, имајући пред очима да само својим сопственим добрим и лепим примером треба предњачити, те тиме подстаћи поверене им ученице на озбиљан и користан рад у тој школи, не узеше у обзир велике моралне и материјалне жртве, него од свег срца показаше воље и енергије да омогуће и остваре узвишену и племениту задаћу своју. Милина је погледати она одушевљена и весела лица, која орно и вољно прионуше, да у споменутој школи рад и ред успоставе. Добротворна задруга послала је о свом трошку гђицу Д. Стојановића у Беч, где је иста потпуно и коректно изучила шав и крој у једној од најбољих и најмодернијих бечких радионица. По положеном испиту, заузела је гђца Стојановић место учитељице у раденичкој школи.

У споменутој школи уписан је до сада приличан број наших Српкиња од 12—15 год. као редовне ученице, које су већином врло сиромашног стања, с том обвезом, да исту школу

2 године редовно похађају, те да потпуно изуче крој и шав. После навршене две године, изучене ученице имају право из школе иступити те за себе радити или и на даље као помоћне ученице у истој школи остати, помажући почетницама, али зато добијају одређену месечну награду. Но осим редовних ученица, изгледа, да је цело наше грађанство умело да схвати добар смер наше добротворне женске задруге, те видимо, да су се одмах при отварању исте у школу уписале кћери наших најодличнијих грађана. Врле Српкињице уписане су као приватне ученице, те плаћају 4 круне месечно а раде само по подне у истој школи и то за своју потребу. Оне вредно похађају споменуто школу, предњаче млађима лепим примером и показале су до сад знатна успеха.

А сад да пређем мало и на унутрашњост школе. У споменутој школи влада највећи ред и дисциплина. Основана су и исписана дисциплинарна правила, која се у школи налазе и по којима се свако има владати, који раденичку школу похађа. Ред у школи тече најбољим током. Наруџбина има много а отправљају се тачно и на опште задовољство свију поруџбеника. Надзор око наручених ствари као и око реда у школи, воде за то одређене гђе одборкиње, које не жалећи труда, долазе сваки дан по једна, те пазе, да школа никаква уштрба не трпи.

Оволико за сад, а надам се, штов. г. уреднице, да ће цело Српство бити задовољно са почетним нашим радом а и доцније бићу слободна, да Вам саопштим верно — даљи рад наше раденичке школе. Оволико сам хтела својој српској дужности задоста да учиним а уједно пружим прилике драгим читаоцима и пријатељима овога листа, да упознају племениту и узвишену целу као и рад наше вредне женске задруге и слободна сам препоручити сваком срп. месту, где су оваке женске задруге и где се разна корисна друштва већ налазе, да оснују и они по могућству и снази својој таку корисну раденичку школу, те пруже прилике нашој сиротињи, да заслужи себи свакидашњи хлеб, а као награда за њихову дарежљивост биће топла молитва и сузе радоснице управљене благоме Творцу оних сиротих, којима је тим начином осигуран овај тешки живот и рад у њему. Преблаг Творац чујући топлу молитву и хвалу своје миле деце, излиће свој благотворни благослов над њиховим добротворкама.

Па може ли ко замислити и пожелети лепше што од овога! Није ли то заслужена хвала и достојна награда?

Бог нека благослови и даљи рад ове вредне школе, нека им улије воље, снаге и одушевљења, да и даље ревносно и вољно раде те тиме заиста докажу, да су наше вредне гђе задругарке дика и понос целог нам народа. У то име нека је срећан и даљи рад!

Вршчанка.

Из Даровара. (*Госпојинска забава.*) Шта може шака Српкиња у овако малом, ал чаробном местанцу учинити, показаше дичне госпође наше! — Не жалећи труда, на челу са председницом својом, гђом К. Добровић, потпредседницом П. Јовановић, благајницом, гђицом Маријом Марковић, учитељицом, и осталим одбором, то је нешто, чему смо се дивили не само ми, него сав онај страни, несрпски свет, који је амо из све околице на ту забаву дошао.

Замислите си забаву, коју извађају ђаци из пет разреда основне школе са певањем, преставом и декламацијом. Замислите си те мале анђелчиће, кад што у народној ношњи, што у белим као снег сукњицама изађу пред публику, заступљену од највише аристократије, до сељака и сељакиња наших, замислите их кад на први знак свог коровође, уваженог г. учитеља нашег Саве Секулића запеваше без страха у 2 и 3 гласа сложено, бурно и са свим ниансама од рр. до ff. прву своју песму, и изведоше ју, као и остале уз бурно пљескање и клицање публике, а сузне очи од радости женског света, па је и то већ доста. — Ал кад видесмо малог Стеву Станојчића, и Душанку Марковићеву, који одекламоваше своје песме тако, да би им на том позавидео и многи уметник и многа уметница, е онда се и нама очи засузише, онда и ми кликнусмо:

Блажен био, ко вас је родио

И на овом и ономе свету.

А тек кад је дошла представа: ђаци пред Чика Јовином сликом, — ту и властела наша, која не познаје потпуно српског нам језика, била је тако дирнута, да је чешће рубац очима приносила.

Хвала зато »Српском Гђинском Друштву у Даровару«, које нам прибави већу забаву, него би ју виђели и у већим градовима! Хвала госп. Сави Секулићу, који није жалио труда, да онако

малу дјецу онако сложено, складно, управо уметнички научи их пјевању, а и лепа хвала гђци Марији Марковићевој, која је са школском децом, а и оном, која још у школу не иду, са декламацијама и представом постигла такав успех, какав ваљда само она може, што је овде већ одавна познато.

А сад не могу и не смијем прећутати ово: У представи је било и певања. Како је и г. С. Секулић, и гђца М. Марковић била преоптерећена, — вољно и свесрдно се примила честита и мила учитељица наша, Хрватица, Драгица Пољакова, те је увежбала децу тако, да је тим песмама и зачинила и завршила забаву.

Хвала Вам госпођице од нас Срба, а хвала Вам и од целог госпојинског друштва!

Делом се показује, шта је брат брату! А сад да завршим. — Материјална корист била је велика, морална још већа, — а опће одушевљење највеће; — е па живеле нам наше госпође!

—Т.—

Ст. Пазова. (*Прва забава наше Добротворне задруге Српкиња.*) Управо се навршила година дана, од како се ми кренусмо стазом наших милих сестара Српкиња, ухватисмо се у коло њихово, те основасмо и ми »Добротворну задругу«. Давно се осећала потреба, да се та установа и код нас оживотвори, но увек се налазило на неке сметње и препреке, које нам не дадоше, да наше тако племените идеје остваримо, али прегаоцу Бог даје махове, вели наша пословица. Свесне своје свете дужности Српкиње из Ст. Пазове тргоше се из летаргије, прионуше свим силама, сложише се у једној мисли и основаше себи задругу. Сврха нам је, као и осталим задругама, да помажемо материјално и морално народ наш, да га одвраћамо од свега што пропасти води, а упућујемо на добро и неговање лепих врлина побожности, родољубља и штедљивости.

Дана 9. јан. одржасмо прву забаву, која беше особито лепо посећена из места и гостима са стране.

Сала је била дивно декорисана самим српским ћилимовима, торбама, пешкирима и платном. Бјну смо имали врло лепу, што је заслуга нашег вредног потпомажућег члана госп.

Николе Јанковића, који није жалио труда и муке те се по лествама пео, само да нам бина буде што лепша и украшенија. Свака тачка програма изведена је на највеће задовољство присутне публике, која је бурним аплаузом одушке давала своје допадању. Срдачна хвала нека је дичним певачима земунским, који са својим вредним учитељима г. г. Јанковићем и Борјановићем програм наш увеличаше, а за себе никаква хонорара не рачунаше. Такође нека је искрена хвала и г. Јанковићу учит. из Голубинаца, који се — из љубави према задрузи нашој — на позив радо одазвао и у певању суделовао. — Г. Јуришић као познати оперски певач, певао је са таким патосом, да је сва публика очарана била. А шта тек да речем о нашим красним дилетанткињама?! Госпођице А. Пауновићева и З. Бугарска приказаше апотеозу дра Диме »Богиња појезије и Српкиња« као праве вештакиње. Велеучени г. др. Дима као најкомпетентнији рецензент, изразио се врло похвално о приказу, а публика их је бурно изазвала заједно са госп. писцем. Долази на ред соло сцена »Остала код куће« од Паула Ленхарда, коју је приказала гђица Деса Љубишина. Овај дивни приказ, који је највећу импресију на публику учинио, извела је гђица Деса тако красно и са толико рутине, да би јој многа глумица завидети могла. Заслуга иде гђи Љубици М. Петровића, која није жалила труда, него је све употребила, само да своју ученицу што више уживи у онај сангвиничан темпераменат, какву смо је у улози видели.

Напоследку смо имали живу слику »Херцеговачко робље«. Спремање и удешавање особа за ову слику примила је гђа Љубица П. Слика се особито допала, те се после дугог аплауса морала понављати.

Други део, који се састојао у игранци и томболи, био је зачињен извађањем красних по избор српских песама од стране споменуте г. г. певача.

Песме су од стране многобројне публике праћене највећом пажњом и уживањем тако, да се поред анимиране игранке у првом реду има томе захвалити, да је публика остала у најбољем расположењу све до беле зоре. **В.**

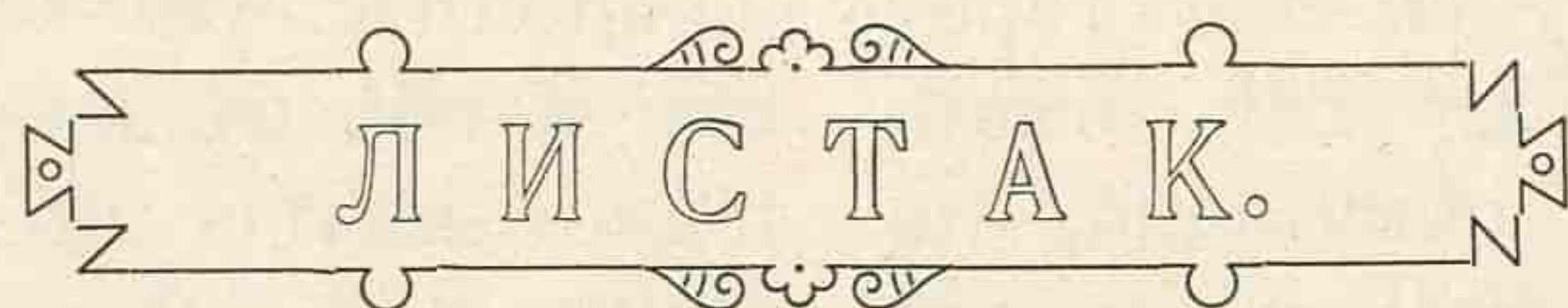
Сећаћу се...

Време лети муњевитим летом,
Растаћу се ја са овим светом,
Ал' и онда, кад будем сред гроба,
Сећаћу се ја онога доба...

Беч, 1904.

Сећаћу се, ах како да не би',
Када завет дадох, цвете, теби;
Само за те да ми срце бије,
Само за те душа песме вије...

Зорислава.

Поузданик Орбасан.

— Приповетка. —

(Посвећено успомени браца Р. Др. . . .)

Неког ведрога пролетног јутра, године 1838. гледао је неки стари господин, пријатна изгледа, као снег беле косе, — кроз прозор у двориште свог лепог стана у улици „три брата“ у Паризу. У тој тихој улици живели су онда многи песници и уметници: десно у суседству чувени сликар Изабѐ, а лево велики певач Лаблаш.

Стари, шездесетдеветгодишњи господин није спадао међу сликаре и певаче, него међу песнике. Звао се Виктор Етијен (т. ј. Стеван) де Жуји, писац трагедије „Сила“, у којој је некада Талма у насловној улози славио своје највеће триумфе. Додуше, у време наше приповетке био је „Сила“ прилично заборављен, као што се такођер слабо питало за духовитог писца „Пустињака из д' Антенске улице“, али је он још био на гласу као вешт либретиста. Писао је текстове за „Весталинку“ и „Фернанда Кортца“ (опере од Спонтинија) и за „Виљема Тела“ оперу од Росинија, која је још и данас на гласу. Он је за млађе таленте био прави подстрекач, особито, који је умео ласкати његовој сујети. У своме салону чувао је — као какву светињу — под стакленим звоном власуљу (Regüske) Талме, тог највећег француског глумца, коју је он метао на главу, кад би представљао „Силу“. Млади писац, који би га посетио и видећ власуљу занео се, — могао је извесно рачунати на помоћ старог песника. Тај се случај до-

годио са Хенријем Миржером, сином вратара у истој кући.

Потоњи се бавио поштеним кројачким занатом, а некада је дошао у Париз као сиромашно Савојче. Имао је шеснаесто-годишњег сина Хенрија, који на сав јед својих родитеља није хтео ништа друго радити него „певати“. Да, он је састављао стихове, који нису били лоши, и ако их још нико није хтео откупљивати, — и ковао планове за огромне трагедије, које никада не би угледале света. А ипак је учинио нешто паметно: био је до суза дирнут, кад му је једаред стари писац „Силе“ свечано показао — Талмину власуљу.

Кад је данас господин Жуји гледао у двориште, опази вратареву породицу у веома живахном разговору. Отац је грдио сина, слабуњавог младића, интелигентна изгледа, у изношеном сиромашном оделу.

„Треба да будеш кројач“, викао је вратар разјарено, „треба да поштујеш занат твога оца. То је веома пристојно занимање, које може човека издржавати, особито кад је уз то и вратар“.

— „Али ја не ћу да будем кројач“, одговори Хенри пркосно.

„Па онда буди ципелар, столар или ма шта друго корисно“.

— „Оче“, рећи ће младић озбиљно, „ја сам већ изабрао и одлучио се“.

„Но, шта си изабрао, несрећо?“

— „Хоћу да живим и умрем као песник“.

„Дакле умрети од глади, наравно! Да-ли су ти твоји стихови донели барем једну пару?“ исмевао се ражљућени отац.

„Али, драги Хенри, сети се нашег сиромаштва!“ јадиковала је мати. „Ти нам ваљда не ћеш бити увек на терет твојим стихотворством. Сад већ имаш шеснаест година и мораш покушати, да се сам стараш за свој опстанак, па да као занатлијски шегрт заслужиш барем храну и стан“.

„Драга мати, то није за мене“, прекиде је син поносно, „ја знам веома добро, да су све занатлије корисни и честити људи, али ја осећам, да сам рођен за нешто више!“

Господин Жуји је пажљиво слушао, а сад се пригне кроз прозор и рече: „Хенри нема баш криво. Он не треба да буде кројач! Ја знам нешто боље за њега. Чекајте, одмах ћу доћи!“

— „Да, господин Жуји се обогатио и прославио својим стихотворством“, примети Хенри, кад је старог господина нестало с прозора, — „он зна, да и ја имам талента“.

Писац „Силе“ нађе се у дворишту. „Хенри“, рече он љубазно, „пре свега морам ти казати, да је у младости и мени било рђаво, кад сам се једва провлачио као војник у Индији и као мали чиновник, — док сам стекао мало угледа и новца. Не можеш ти још живети од песничтва, па на то не требаш ни мислити. Док дотле не доспеш, ја знам за тебе подесно место, које ће ти месечно доносити четрдесетипет франака. За то мораш трипут недељно радити нешто по неколико сати и имаћеш прилике, да се упознаш са књиговесцима и књижарима, а то ће ти добро доћи“.

„То би било дивно!“ повиче госпођа Миржер, „четрдесетипет франака! Да, кад би Хенри имао од тога нешто користи, онда“ —

— „онда не би требао бити кројач“, дода њен муж. „Заиста, као шеснаестгодишњи Савојац нисам могао заслуживати

четрдесетипет франака, макар што је мој лепо изучени мрмот од раног јутра до касне вечери правио по улицама најлепше вештине“.

Господин Жуји настави: „Ја сам интиман пријатељ једног одличног руског господина, грофа Толстоја, који се настанио овде у Паризу и бави се књижевномшћу. Он има свог секретара, окретног и образованог младог Руса, али треба једног млађег човека, који има леп рукопис и зна француски правопис. Он ме молио, да му препоручим какву подесну особу. Ја ћу му послати Хенрија. Јесп ли тиме задовољан, млади песниче?“

— „О, врло весело, господине!“ повиче младић обрадован, „Ви сте увек тако добри према мени, — хвала Вам од свег срца!“

„Онда ћу ти написати малу препоруку, с којом можеш још данас отићи к грофу Толстоју. Он станује у улици Риволи“.

После неколико сати ишао је Хенри Миржер, удешен, како су му допуштала скромна средства његових родитеља, — у улицу Риволи. Тамо уђе у једну лепу кућу, где га лакај у богатој ливреји одведе у писарну к господину Иванову, грофову секретару.

Овај млади, љубазни Рус био је задовољан са познанством младог песничког Паризлије и после кратког времена буде Хенри позван у собу грофову.

Толстој оштро погледа младића, а онда му поче казивати у перо; најпоследне рече, да му је господин Жуји послао управо таквога, каквога он треба. Пошто се договорише о послу, остави Хенри грофов стан и задовољај пожури кући.

Ми додуше не знамо, али држимо, да је овај гроф Толстој — који је 1837. до 1848. живео у Паризу — рођак онога данас чувенога писца руског, грофа Лава Н. Толстоја.

Овај човек имађаше двоструку задаћу. Руског министра просвете извештавао је о француским школама, заводима, новинарству и књижевности. Све знаменитије књиге куповао је у два примерка, од ко-

јих би један задржао себи, а други слао у Петроград.

Затим је имао још једну задаћу. Независно од руског званичног посланства, слао је он цару Николи извештаје о француској политици. И што је било још скривеније, — он је морао посматрати рад и живот руских високих личности — па и самих чланова царске породице, — кад би се налазили у Паризу. Ове извештаје слао би у шифрованим депешама, које су умели читати само цар и гроф Толстој. Ове списе није никада адресовао на цара, него на његова љубимца, грофа Бенкендорфа, који би их цару предавао онако затворене.

Оно, што је Миржер радио код овог одличног Руса, било је веома једноставно и за њега заиста пријатно. За преписивање депеша употребљавали су га ретко, али су га зато чешће слали у књижаре, да купује књиге или да плаћа рачуне. Осим тога је састављао попис књига, које би се слале у Русију. Он је морао расецати много књига, а допустили су му, да чита, колико хоће. Наравно, да је то све било по вољи будућем књижевнику.

У току неколико година пошло му је за руком, да стече у књижевности чврсто подножје. Наравно, са својим стиховима и драматским покусима није у почетку имао среће, али подлиски (feuilletons) су му добро пролазили код мањих новина. Код двоје модних новина постао је помоћни уредник. Задаћа му је била, да чланке — писане стручњачком руком — стилистички исправља. Пошто је имао веће приходе, остави он родитељску кућу и изнајми собу у некој кући Мазаренове улице — 1840. год.

Често, долазећи у стан, сретао је у дворишту неког отприлике тридесетгодишњег човека са занатлијским изгледом. Каткад би имао под руком хлеб, а у руци боцу воде. Хлеб би доносио од пекара, а воду са блиског студенца.

Овај човек беше Петар Јосиф Прудон, испочетка једноставни књиговезачки помоћник, а после гласовити социјалиста и писац књижица: „Шта је имање?“ и „Имање је крађа!“

Наш млади јунак био је вешто лакостислен и неуредан, па тако једне вечери не мога наћи своје перо, да напише неки чланак. Он сиђе к господину Прудону, — који је становао у истој кући, да позајми једно перо. Како се изненадио, кад је опазио ону једноставну уредност и чистоту у соби социјалистовој, који се показа веома учтив и предусретљив. На његову столу лежало је више књига из јавне књижнице.

Веома мирно рече Прудон своје посетиоцу: Већ је дуго трајала ситуација са броширама; сада хоће да дигне сурово оружје, па да друштво разори једним великим страшним делом, које ће имати наслов: „Злочин цркве и државе“.

Оба два књижевна суседа често су се дружили од тог дана, али то пријатељство није дуго трајало. У једним социјалистичним новинама написа Прудон чланак против песничтва и лепих вештина, где између осталог изјави, да је један бродар или тесач бољи и — наравно — кориснији члан људског друштва, него Виктор Иго, слављени песник.

Бивши велики поштовалац Виктора Ига, наљути се Хенри на Прудонов чланак, те напише „одговор“, у коме назове Прудона варвариним. Тај „одговор“, потписан целим именом, изиђе у једним познатијим новинама и направи читаву узбуну.

Случајно дође тај чланак у руке грофу Толстоју и овај запита младића: „Јесте Ви писали овај чланак против Прудона?“

„Јесам, господине грофе!“

— „Па то је веома добро!“

Миржер спомене на то, да чувеног социјалисту лично познаје и да овај управо намерава да напише велико дело.

„Та то је све интересантно, што Ви мени кажете, млади пријатељу!“ рече гроф. „Ако шта више дознате о томе, јавите ми. Вашу месечну плату дижем од сада на седамдесетипет франака“

Како се види, младић је имао користи од познанства генијалног социјалисте. Међутим је Прудон мислио, да му је испод части, завржавати новинарску по-

лемику са тако незнатним противником, — каквим је он сматрао Миржера.

Хенри је набрзо стекао добрих пријатеља међу књижевничком и уметничком генерацијом парижском. Тројица највернијих — с којима се најрадије дружио, и који су се готово свако вече по свршетку позоришта са њиме састајали у кавани „Момус“, — били су: музичар (касније компониста) Шонџар, сликар Марсел и Ђак Валон,^{*)} познавалац језика, који је после кратко време био и министар, о чему сада није наравно ни сањао. Сва тројица су били сиромашни, — штоно реч: „без паре у шпагу“, те су се провлачили кроз живот, баш као и Миржер, који је и себе и своје пријатеље онако живо описао у својој књизи: „Слике из чергаршког живота“

Било је то последњих дана месеца децембра 1847. кад Хенри Миржер дође једног претподнева са новим подлиском у уредништво „Coursaire“-а, за који је радио већ дуже времена.

Власник и уредник тих новина био је неки господин Висмџтр.

У то време су у подлисцима великих париских новина господарили оба чувена романописца: Александар Дима и Евген Сиј, којима су за прво одштампавање њихових романа давали велике награде.

Разуме се, да господин уредник „Коржер“-а својим сарадницима није могао плаћати толике награде, али је такођер желео за свој лист какав „сензацијоналан“ роман — за почетак новог годишта. Он се потужи Миржеру, а овај рече, да управо израђује један роман и да су прва два одељка већ готова.

„Како је наслов?“ запита Висмџтр са занимањем.

— „Поузданик Орбасан“, — одговори Миржер са ауторским поносом.

„Хм, то изгледа сувише питома. Публика захтева данас све саме страшне ствари, што се мора видети већ у наслову. Зар не би могао наслов бити:

„Орбасан, невино осуђени галијски роб“ — или „Орбасан, седмоструки убојца“ — хм?“

— „Немогуће, господине. Мој роман је пун праве грозе из средњег века, али наслов мора остати такав, јер Орбасан је племенита карактера, особито одан своме високом господару, чије тајне нипошто неће да ода, и ако му за то једна крволочна отровница војвоткиња нуди пуну врећу злата. Најпосле га баца у „најдоње подруме“ и он је већ близу тога, да га жива закопају“.

„Веома добро:“ рече Висмџтр. „Ова војвоткиња ми се изванредно допада. Да, такве страшне жене, à la Лукреција Борђа,^{*)} имају данас среће у опери, позоришту, па и у роману. Донесите ми почетак Вашег романа“.

Наравно, да је то Хенри збиља учинио, и његов рад буде узет у „Корзер“. Млади писац обећа, да ће „наставке“ редовно давати.

1. јануара 1848. поче у „Корзеру“ излазити роман „Поузданик Орбасан“ и све беште добро до четрнаестог одељка, т. ј. до онога дана у месецу фебруару, кад је букнула револуција, која је Луја Филипа срушила са престола.

Тога дана после подне дође наш јунак к грофу Толстоју. У шпагу је носио прву половину четрнаестог одељка свога романа. Пошто се у писарни грофовој задржавао увек по два сата, то је намеравао, да после оде у уредништво и преда рукопис.

Али се догоди друкчије.

Управо ради важног политичког догађаја беше код грофа много посла, па Миржера замолише, да дуже остане. Наравно, да није могао одрећи. Међу осталим морао је преписати неку дугачку депешу, за коју је Толстој управо израдио концепт, — што је само собом изискивало много времена.

Најпосле је био готов и преда папир Иванову, који оде к грофу, да се овај потпише. Међутим извади млади романо-

*) Alex. Henri Wallon, рођ. 1812. отац данашњег француског устава од 1875. г.; умро 31./X. (13./XI.) 1904.

— Прим. прев. —

*) Lucrezia Borgia (1480—1520.) кћи Александра VI., римског папе 1492—1503. — Обично је сматрају као тип крволочне жене. — Прим. прев. —

писац свој рукопис и нешто још поправи, што му је пало на ум. Пошто је већ било касно, а он уговорио састанак са својим пријатељима, помисли он, не би ли боље било, да рукопис пошаље градском поштом, а не да иде чак тамо у уредништво.

У том тренутку врати се Иванов, носећи потписану депешу, а уз то једну другу кратку, шифровану, која је имала ићи заједно са овом другом. Миржер доби налог, да обе депеше, одређене за цара, адресује на грофа Бенкендорфа.

„Брзо!“ рече секретар. „Лакај ће одмах на пошту. Ја ћу одмах донети грофов печат“.

И опет оде.

Хенри узе две велике лепе куверте. На једној написа адресу: „Високородном господину грофу Бенкендорфу у Санкт-Петербургу“, а на другој: „Господину Висметру, уреднику „Корзера““.

Затим тури оба рукописа унутра. У брзини, — била је уопште прилична порција лакомислености и немарности у његовом иначе љубазном и добродушном карактеру, — промени он рукописе. У куверту цареву метну он рукопис — свога романа, а у куверту „Корзер“-ову — депеше.*)

Иванов донесе печат. Писмо на Бенкендорфа запечати и преда лакају, који оде на пошту, а пет минута после изиђе Миржер задовољан из писарне. Своје писмо баци у прво сандуче градске поште и одјурн у своје друштво.

Другог јутра био је господин Висметр забављен писмима, које му је пошта донела. Он отвори једну велику куверту, на којој је упознао Миржеров рукопис и нађе два списка. Један је био састављен у неразумљивим шифрама, а друга у најбољој француштини:

„Величанство!

Побојавања последњих дана претворила су се на жалост у збиљу. Револуција је победила! У овоме тренутку — када пишем, — светина роби и опусто-

шава Тиљерије. Његово Величанство краљ Луј Филип и цела краљевска породица налазе се на бегству. Господа Ламартин, Ледри Ролен, Луј Бланк и другови налазе се у градској кући као привремена влада и управљају оданде Француском.“

За тим је била најоштрија критика привремене владе.

„Сапристи!“ повиче Висметр. „Откуд Миржеру овај дипломатски спис?! Ваљда држи, да ћу га издати у „Корзеру“?! А, лепо бих прошао: побеснела светина разбила би ми и прозоре и врата!“

Брже боље пошаље он људе на све стране, да траже лакомисленог писца. Требао је четрнаести одељак романа, пошто је тринаести био већ одштампан. Али Миржеру ни трага ни гласа. Тек касно после подне дође он однекуд и донесе свршетак четрнаестог одељка.

„Сасвим лепо“, рећи ће Висметр. „Али где је почетак?“

— „То сам Вам послао јуче градском поштом“.

„Не, несретниче, ево гледајте, шта сте ми послали!“

— „Господе Боже!“ викну Хенри упрепаштен. „Ове две депеше су одређене за руског цара! Из непажње сам му послао „Орбасана“. Наопако, ја морам одмах к грофу Толстоју!“

„Стојте“, рече уредник. „Ви не смете ићи, јер Вас је тешко наћи, кад Вас треба. Ја хоћу почетак четрнаестог одељка! Слагар већ одавно чека!“

— „Али господине“ —

„Никаква изговора! Моје новине су мени прече, него европска политика и околности руског цара. Ми не смемо пустити читаоце да чекају, јер су сад баш радознали, пошто је Орбасан одвучен у подземне тамнице. Молим Вас, драги мој, седите овде, па пишите!“

Он је имао потпуно право, те се Миржер не могаше отети. Он седне у уредничковој соби за сто и брзо исписа прву половину четрнаестог одељка. На срећу знао је напамет. После неколико сати био је готов. Међутим је непрестано мислио, шта да ради с депешама.

*) Ово је истина: то спомиње и Миркур у Миржеровој биографији.

Већ се смрачило. Сада извесно не би нашао код куће ни грофа Толстоја ни секретара Иванова. Хенрију паде на ум, да потоњем повери ствар. Али кад се добро промислио, увиде, да гроф свакако мора знати за то. Био је неисказано забринут.

Најпосле му падне на ум, да отрчи у кавану „Момус“, где би се могао посаветовати са својим пријатељима. На своју срећу нађе их тамо сву тројицу.

Шонар, музичар, рече: „То је рђаво. Гроф ће те отераги“.

Сликару Марселу не изгледаше ствар тако ружно: „Ко зна?! Можда се твој роман свиди цару Николи! Можда се он заљуби у твоју јунакињу, па ти пошаље какав руски орден и дознаку за пензију!“

Филозоф Валон беше једини, који је знао дати практичан савет: „Добро место код грофа ћеш извесно изгубити“, рече, „али саветујем ти, Хенри, не пренагљуј се. За сада немој тамо ни ићи, него јави, да си болестан; изгледаш доста пропао“.

— „Ах, да, мени је већ готово мука од целе историје!“

„Но, дакле! Кад може доћи одговор из Петрограда?“

— „За шест или седам дана“.

„Онда чекај пет дана до првог марта. Онда иди тамо да добијеш плату. Тако ћеш барем спасти 75 франака. Онда признај грофу ствар, предај му депеше и окрени пете, пре, него што он од чуда дође к себи и западне у московско беснило“.

Оба друга пријатеља дадоше му за право, држећи, да је то најпаметније, што може учинити. Несретни писац „Орбасана“ увиде то и сам. Другог дана написа он Иванову писмо, у ком га замоли, да грофу јави, како он ради болести не може доћи у писарну.

Тако прођоше пет дана, које Миржер проведе код куће израђујући свој роман. Најпосле дође и први март, и млади писац пође готово поништен у грофов стан. Погнуте главе ишао је у улицу Риволи, пребацујући сам себи своју проклету немарност, која га доведе у тако непријатан положај.

У писарни нађе Иванова.

„Ах, ту сте“, рече овај. „Заиста, Ви веома зло изгледате и могли сте радије остати код куће. Вашу плату бих Вам послао у стан. Пошто сте већ ту, исплатићу Вам одмах“.

И он изброја 75 франака, које Миржер жалосно спусти у шпаг, помисливши: „Ово су по свој прилици последњи новци, које овде примам!“

„Могу-ли говорити са господином грофом?“ запита гласно.

— „Можете. Идите само унутра. Право да Вам речем, гроф је готово болестан ради једне неприлике“.

„Ох, Боже!“ помисли Хенри, „а ја несретник морам овом добром господину направити још више јада! Али не могу друкчије: он мора најпосле знати!“

Он уђе у грофову собу. Толстој је седео за столом наслонивши главу на руку.

„Дакле сте опет оздравили, млади пријатељу?“

— „Ах, господине грофе, моја је болест имала особитих узрока. Морам Вам саопштити нешто веома непријатно.“

„Још више несреће?“

— „Ради се о неким извесним депешама“ —

„Да, Ви имате право. Тиче се једне депеше, али шта можете Ви знати о томе?“

— „Опростите господине грофе. Из непажње послао сам Његовом Величанству цару Николи један одељак мога романа, место ових папира,“ — и он метне обе депеше на сто.

„Шта?“ повиче Толстој скочив са столице, „је-ли могуће?!“

— „Сад ће ме можда у своме беснилу и убити“, помисли Миржер. Али Толстој весело ускликне и младића загрли.

„Ви сте мој спаситељ!“ повиче он изван себе. „Путуј, несретна депешо!“

Он запали свећу и тури шифровану депешу у пламен. Тек кад се распала у пепео, одахну он, као да му се скинуо са срца огроман терет.

„Како то, господине грофе“, промуца Миржер, „дакле се Ви не срдите?!“

— „Напротив, ја Вас сматрам као свог анђела спаситеља и одмах ћу Вам показати своју захвалност!“

„Али цар и мој проклети роман“ —

— „Ја ћу му разјаснити, да је био комични неспоразум. Он ће се насмејати — можда ми се мало наругати, — то није ништа! Али би зло било по мене, да је добио у руке ову шифровану депешу. У њој сам нешто неповољно јавио о једној високој личности, која је сад овде у Паризу. Мени су дојавили ствар са поуздане стране, а ја — промислив се учиних своју дужност — и јавих цару. На мој највећи ужас то није била истина, него су ме преварили. Последица тога била би царева немилост и најопасније непријатељство моћних особа. Од тих последица сачувала ме Вапа непажња. Од сад ћу Вам месечно плаћати по 150 франака и стоји Вам од воље, ако ћете код мене још мање радити него пре. Али то још није доста. Ваше дело морам боље наградити“.

Он извади из буђелара десет хиљадарки и тури их у руке изненађеном и збуњеном Миржеру.

„Узмите то као знак моје захвалности! Ја Вам кажем, пријатељу, да бих радије жртвовао половину мога целог имања, него ли навукао на се немилост мога цара и огорчено непријатељство једног великог кнеза!“

Наш јунак га обрадован послуша, — узевши за девизу речи Василија, слуге Бомарше-овој позоришној игри „Фигаро“: „Шта могу примити, могу и задржати“.

Један сат после ишао је поносито уздигнуте главе кроз Париз. Он прво оде у улицу „три брата“, где су његови ро-

дитељи још увек становали у уском вратарском стану.

„Ево гледајте, колико имам новаца!“ рече поносито. „Гроф Толстој ми од данас плаћа 150 франака месечно, а ових десет хиљадарки добио сам као засебну награду за половину четрнаестог одељка мога романа „Поузданик Орбасан“. Две хиљадарке поклањам Вама, а ових осам однећу у штедионицу. Ето видите, да књижевност доноси прихода, што ви пре нисте хтели веровати“.

Дирнута мати обриса кецељом сузе и рече:

„Хенри, ти си ипак велики геније. Ја сам то увек знала, јер си мој син!“

Његов отац, стари Савојац, рече задовољно:

„Ипак је добро, што деран није постао кројач!“

То вече славио је наш јунак сретан обрт своје афере са депешама, у кавани „Момус“, у друштву својих пријатеља.

Хенри Миржер, овај ведри и оригинални писац, није дуго живео. Умро је 28. (16.) јануара 1861. у 39. години. Од његових многих радова најпознатије су пола веселе пола дирљиве — „Слике из париског чергаршког живота“*) и мала, лепа и шаљива позоришна игра: „Из комичне опере“.

С немачког превела

10./XI. 1904.

Violetta Garibaldi.

*) Scènes de la Bohême, — драматизоване и преведене на српски (за репертоар Краљ. Срп. Нар. Позоришта) под насловом: »Слике из чергаршког живота«. — Bohême = француски назив за Цигане, али је Миржер тај назив употребио за ознаку млађих људи, књижевничких и уметничких почетника, чији неуредан и сиромашан, али весео живот подсећа на праве чергаше — Цигане. — Прим. прев. —

То си ти.

Шта је пурпур
По одори краљевој;
Бисер гроздан
На јабуци круниној?

Шта је злато,
Каменови драги сви?
Мој најдражи
Алем камен — то си ти.

Београд.

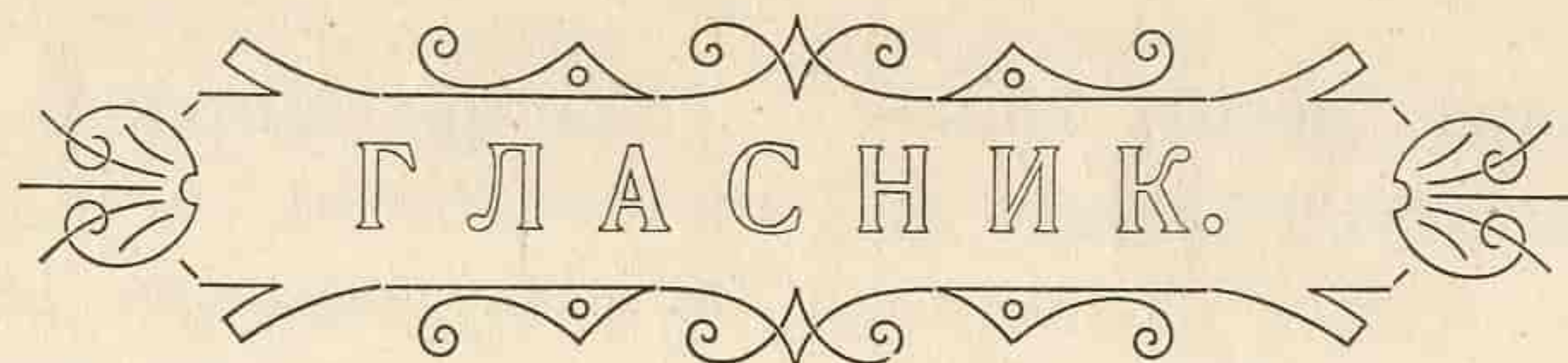
Јова.

Рад добротворних задруга Српкиња.

Нови Сад

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју редовну одборску седницу 15. (28.) јануара о. г. под председништвом своје начелнице г-ђе Јулке Радовановићке. У овој седници поднела је оставку на одборничкој почасти г-ђа Милева Аничичка због слабог здравља. — Известите се црквени одбор, да одбор овај не може да нађе у вароши згоднији и удеснији стан за забавиште. — Захвалница г-ђе Савке Суботићке на приређеној прослави њене 70. годишњице поднеће се идућој редовној главној скупштини. — Одговориће се молитељци г-ђи Јеловић-Бернадзиковској у Кључу, да ова задруга нема извора за издавање књижевних радова. — Узети су на знање позиви за забаве, који су стигли из Темишвара, Будимпеште и из места. — Извештен је одбор, да је исплаћен купљени хански плац и да је упућен варошки

фишкал, да сачини са задругом купопродавни уговор, те ће по том прећи тај плац у задружну својину. У свези с тим решено је, да се предстојећој ред. глав. скупштини поднесе предлог, да се овласти одбор, да учини спреме, да се изида то купљено празно место, а да се од постојеће буде на том плацу изиште досадања аренда. — Одбор је извештен, да су прегледани рачуни друштвени, које води благајкиња, г-ђа Анка Пајевићка, да су сравњене књиге и признанице и да је све у свом реду. Наређено је, да се ти рачуни штампају и с позивом на главну скупштину поднесу свакој чланици на углед. — Заказана је редовна главна скупштина за недељу 6. (19.) фебруара о. г. после подне у пола три сата. — Предлог прорачуна за идућу редовну главну скупштину одложен је за другу одборску седницу.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња држаће своју редовну 24. главну скупштину у недељу 6. (19.) фебруара о. г. у 1/23 сата после подне.

Књижевна прослава. Новосадско грађанство прославило је у уторак 25. јануара (7. фебр.) о. г. на леп начин 25. годишњицу књижевног рада нашег даровитог књижевника и управитеља српског народног позоришта г. *Бранислава Ђ. Нушића*. У позоришту је приказан Нушићев комад: „Тако је морало бити“, а пре тога је говорио г. др. Лаза Марковић о књижевном раду Нушићевом, а по том је отишло преко 100 мушких и женских најодличнијих грађана у дворану „Царице Јелисавете“ где је продужена прослава величанственим банкетом. На тој прослави позвани су били и сви глумци и глумице, као гости Новосађана, те је уједно то било и опроштајно вече са нашим милим глумачким особљем и нашим уваженим управитељем и слављеником г. Браниславом Нушићем, коме од срца желимо, да још дуго богати својим извреним књижевним радом нашу позоришну и забавну књижевност, у којој је толико лепа успеха показао. Живео!

25. годишња прослава. Наш изврени глумац и мио певач, г. Михајло *Марковић* прославио је скромно и у свом најужем кругу о својој овогодишњој домаћој слави св. Јована и 25. годиш-

њицу свога глумовања. Том приликом су га поздравили многи пријатељи и поштовачи, садругови, управа дружине и управа срп. нар. позоришта. Г. Марковић је познат нашем целом оностраном народу и уверени смо, да је својом песмом и својим узоритим понашањем свуда привукао срца млађег и старијег нашег света, те се надамо, да ћемо погодити жељу и наших читалаца, ако у њихово име довикнемо слављенику: Живео!

25-годишња прослава Дома сиротне деце у Београду. Др. *Никола Петровић*, професор и бивши управитељ кр. позоришта у Београду покренуо је пре 25 година мисао, да се тамо народним дарцима оснује Дом за сиротну и напуштену децу. Та мисао нашла је жива одјека у београдској публици и приступи први том колу са 5000 динара прилога велики трговац београдски *Никола Крсмановић*, који је био уједно и први председник тог друштва. К њима се придружи и пок. генерал *Теша Николић*, пок. *Коста Таушановић*, *Светислав Николајевић* и *Ђорђе А. Ненадовић*. Сад, прошлог месеца: 16. (29.) дец. навршило се 25 година, како се то друштво успоставило, па је међу живим члановима тога друштва одржана скромна прослава. Из извештаја, који се том приликом изнео, наводимо, да је то друштво примило у своје дворане за минулих 25 година: 443 које мушке

које женске деце, а извело на пут 150 питомаца и удомило 11 девојака; а поред тога стекло 495 хиљада динара капитала. Слава дру Николи Петровићу и његовим садруговима!

10. годишња прослава „Цариградског Гласника“. Кад се пре три године састао у Београду први новинарски конгрес, пало је речи и о томе, који наши листови најбоље врше своју новинарску дужност и који узносе највише српску заветну мисао, па је пала похвална реч и за „Цариградски Гласник“, први српски лист, који од пре десет година излази у Цариграду. Србадија онога краја поња значај тај и позвала је власништво и уредништво тога листа, да о св. Сави о. г., кад је пре десет година, први број изишао (1895. г.) прослави десетогодишњицу и власништво и уредништво су прихватили жељу свега света и прославили су о св. Сави о. г. резањем колача, свећењем водице, свечаним говорима, банкетом и родољубивим здравицама, те су се на тој заједничкој слави окрепили већом вољом, лепшом надом на даљи пут свога тешког, али значајног рада. У добри час за бољу будућност!

Пољопривредна изложба. У половини маја месеца 1905. г. отвара се у Прагу (у Ческој) пољопривредна изложба, на којој ће имати засебан павиљон „Чески трговачки музеј“. Овај ће примати и воћарске и виноградарске производе из свију крајева Аустро-Угарске монархије, и окупираних области Босне и Херцеговине од Срба, Хрвата и Словака, те ће их приказати широј публици. Ту ће се износити разна пића, суво и укувано воће, варива и т. д. Ко од нашег света жели послати тамо такве ствари, нека се на свом језику обрати: „Česke Obchodní Museum“ Prag Senovážna ul. č. 1. Plodinova bursa.

Сестра енглеског краља Едварда, принцеза Лујза, положила је 17. (30.) новембра 1904. год. на лондонском свеучилишту правнички испит и промовисана је за дра права.

Аделина Пати, певачица светског гласа, давала је децембра месеца пр. год. у Петрограду концерат у корист руског »Црвеног Крста«. Концерат је испао у сваком погледу врло сјајно. Чист приход изнео је 20 хиљада рубаља. Публика је ову певачицу обасула венцима свежег цвећа, а кнез Николајевић, поклонил јој лавров венац од сувог злата у вредности од 30 хиљада рубаља.

Друштво „Спас“ и „Нада“ у Сомбору. Сомборски учитељски приправници и приправнице, основали су иницијативом свога младог професора дра Паје *Радосављевића*, два друштва. Приправници „Спас“, а приправнице „Наду“. Првом је цел, да одучава ту омладину од алкохолног пића и пушења и да их привикава умеренијем и трезвенијем животу, а другом је цел, да ствара у кругу те женске омладине, а будућих народних наставница, одвратност од стезања тела мидером и да их навикава на простију и

здравију ношњу. У обе групе уписало се већ по 40 чланова и чланица. Ми поздрављамо ту појаву код ове омладине и желимо, да истрају у том правцу, па ће се ширити њихова идеја и у народу.

Материнско Удружење. Прошлог месеца појавила се међу матерама београдским лепа и племенита мисао, која је сад већ и у дело преведена. А наиме: Наше госпође опазиле су, да силна Српчад пропада са слабе и рђаве неге, која се од нематера напуштају и занемарују, или са несрећних родитељских прилика излажу беди и падају сокачком олошу у наручја. Што су материјалне прилике лошије, оваких је зала све више. И оне се смиловаше на та невина створења своје крви и свога рода и образоваше скорим друштво под горњим насловом у тој намери, да буду оне заштита и заклон такој дечици, да им оне понуде своје материнско крило, кад су га изгубила код рођених матера. Оваке задруге, с оваким смером постоје већ одавно код свих напреднијих народа, те се радујемо, да се и у нас Срба оснива овако човекољубиво друштво. У то се друштво може уписати свако и мушко и женско, когод осећа, да је дужан да помогне ближњему. Чланова има тројакних: редовних, који плаћају годишње по 6 динара, потпомажућих, који плаћају једном за свагда 50 динара, и добротвора, који уплате по 100 дин. а уписати се може код благајкиње задружне, г-ђе *Смиље Б. Ристића*, балканска ул. 35. У одбор су ушле све најодличније и најугледније госпође београдске.

Принцеза Јелена удостојила је својом високом посетом св. Савску прославу у женској вишој и учитељичкој школи и даровала је том приликом 100 дин. у злату за новоосновану ђачку трпезу у тој школи.

Грофица и Баница хрватска пресветла г-ђа Лила *Пејачевићка*, походила је скорим српски девојачки интернат у Загребу и бавила се тамо $\frac{3}{4}$ часа. Разгледала је просторије и намештај и изјавила на свему своје задовољство. У заводу су је дочекали, поред управитељке завода и њених префекткиња цео одбор тамошње Добротворне Задруге Српкиња са својом врлом и уваженом председницом, Бароницом Катинком *Живковићком*.

Забаве. Стигли су нам позиви на забаве:

1. Од друштва св. Мајке Анђелије у Будимпешти за 27. јануар (9. фебруар) о. г. у корист свога фонда;

2. Од Добротворне Задруге Српкиња у Земуну за 29. јануар (11. фебруар) о. г. у корист своје благајне;

3. Од Добротворне Задруге Српкиња у Темишвару за 8. (21.) јануар о. г. у корист своје благајне;

4. Од Добротворне Задруге Српкиња у Иригу за други дан Божића прошле године;

5. Од проф. А. Боцарића са Госпођом у Ца-

риграду за св. Саву о. г. у корист руских рањеника;

6. Од срп. правосл. цркв. општине у Бијељини (Босна) за св. Саву о. г. у корист школског фонда;

7. Ученици и ученице срп. осн. школа са ученицама Српкињама из више дев. школе у Гор. Карловцу за св. Саву без улазнице;

8. Учит. збор у Јамени са својом децом на св. Саву у корист сироте школске деце.

9. Од срп. правосл. црквеног и школског одбора у *Биџаку* на св. Саву у корист школском фонду;

10. Од срп. вел. гимназије у *Нов. Саду*, на св. Саву, у корист сиротих ученика ове школе;

11. Од Добротворне Задруге Српкиња у *Панчеву* на Сретеније 2. (15.) фебруара о. г. у корист своје благајне;

12. Богословско Књижевно Друштво „Слога“ прославило је на три Јерарха 30. јануара (12. фебр.) о. г. своје крено име са лепим програмом;

13. Православни Срби у *Коњицу* приредили су св. савску забаву у корист своје школе;

14. Српско црквено певачко друштво у *Фочи* приредило је св. савску забаву у корист школ. фонда и певачког друштва.

Нове земљорадничке задруге основане су у *Тиса-Хиђошу*, у *Мунари*, у *Тем. Петровоселу* (у Банатској Црној Гори). Сва су три у Банату; а то је знак, да се и Банат креће и да тежи својој срећи. Не би требало да је без ове задруге ни једно српско место, јер се ми само удруженом снагом можемо одржати и процветати.

Нова раденичка школа. Добротворна Задруга Српкиња у Бос. Петровцу намерава, да подигне у свом кругу српску раденичку школу за своју женску децу.

Верени и венчани. Г-ђица Мара *Михајловићева* из Чакова, верила се с г. Ником *Јовановићем* из истог места.

Зорка *Стојковић*, ћерка г. Ђоке Стојковића умировљеног кр. судије из Суботице, верила се с г. Душаном *Мушицки*, секретаром белгијског посланства у Београду.

Г-ђица Вера *Јовановић*, ћерка пок. физика земунског, а унука поштоване председнице Добротворне Задруге Српкиња у Ст. Футогу, г-ђе

Софије пл. Будаји, венчала се с г. Ђоком *Венчким*, ц. и кр. потпоручиком у 96. пешачком пуку, који сад борави у Гор. Карловцу.

Желимо свима овим младенцима среће и напретка.

ЧИТУЉА.

† **Др. Паја Мандровић.** Са лица земље нестало је прошлог месеца, баш на св. Саву, о. г. један одличан јаван раденик Др. Паја Мандровић, лечник из Вел. Бечкерека, једва што је навршио 40. годину живота. Он беше неко време уредник „Србобрана“ у Загребу, а и иначе умна и образована млада снага, која је много обрицала. Био је и посланик народни на последњем народно-црквеном сабору и у опште је много радио за наше јавне народне ствари. Бог да му душу прости!

† **Даница Новаковић рођ. Бакић.** Нашег поштованог пријатеља и уваженог педагога, г. дра Војислава Бакића и његову супругу Љубицу задесила је голема несрећа. Њихова најстарија кћи Даница, удата за г. Саву Новаковића, управника сењског рудника, упокојила се после кратког и тешког боловања 2. (15.) јануара о. г. у Београду, у 28. г. живота, оставив за собом четворо сирочади. Нека приме и родитељи и супруг, брат и сестре опште саучешће пријатеља и познаника, које прати њихову тугу, а покојници нека даде преблаг и творац рајске насладе!

† **Зорка Добриновићка.** Наш одлични глумац и љубимац, *Пера Добриновић*, изгубио је децембра месеца прошле године своју добру жену и образовану глумицу Зорку рођ. Ђуришићеву. Покојна Зорка није само била на бини радо виђена, него је и иначе знала да привеже публику за себе својим приватним, смерним и интелегентним опхођењем; а највише је поштовања прибављала својим брачним врлинама. Бог да је прости!

† **Јелисавета удова Барако рођ. Петровић,** наша стална претплатница од кад је почео лист излазити, поштована старица, негда прве овдашње трговачке куће, упокојила се после кратког боловања 11. (24.) јан. о. г. у својој 72. години живота. Вечан јој спомен!

ПРОСВЕТА. СРБИЈА.

У *Ваљеву* је већ отворена приватна четвороразредна виша женска школа. Општина је дала стан, огрев и послугу, а родитељи плаћају школарину од 5—20 динара месечно по својој материјалној снази. Сасвим сироти родитељи сло-

бодни су од сваког плаћања. За сад се отворио само први разред и има у њему 25 ученица.

АМЕРИКА.

Срби у *Сан-Франциску*, у Америци, намеравају да оснују за своју децу српску основну народну школу и у то име договарају се, како ће основати фонд за ту цел.

З Д Р А В Љ Е.

Козје млеко. — Лековитост козјег млека у нашој народној медицини ухватила је дубоког корена. Многбројни народни лекови праве се са њим, а тако исто се у много прилика употребљава и само. Нарочито се препоручује за децу. Што је главно код њега, то је: што се сматра да оно не преноси бакциле туберкулозе. При кувању његовом треба пазити да не стоји дуго на ватри, јер се прекувано згусне. Пре кувања треба му додати неколико капи воде. Малокрвним се препоручује да га пију свеже.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Смрзнута јаја употребити. Зима се приближује и овај случај неће бити редак. Да би се избегле могуће штете, препоручује се овај начин: у бунареку воду метне се мало соли, и кад се она добро растопи, у тај раствор се потопе смрзнута јаја. После кратког времена, кад се из њега изваде, биће добра за употребу.

Да кокоши и зими носе. — Да се постигне, да кокоши и зими добро носе зависи од хране, а повољан ће резултат бити, ако је она довољно масна. Најпростији начин за справљање исте је: кад се у брашно дода разних масних отпадака, па се то замеси и остави да осуши. Ово се пред храњење раскисели у води и даје преко целе зиме. Овако храњене кокоши носе преко целе зиме и могу се у свако доба да расквопају, а колика је корист од овога за пољопривреднике, најбоље ће знати они, који живе у близини градова, где се увек траже свежа јаја и особито добро плаћају.

Какви треба да су запушачи? — Као год што се вино квари због рђавих буради, исто се тако квари и због рђавих запушача, па које се, најмање пажње обраћа. Често пута видимо да се по запушачима ухватила плесањ, коју обично скидају брисањем крпом. Ово је велика погрешка. Гљивице које проузрокују плесањ нису само на површини запушача, већ и у унутрашњости његовој, и на овај начин и даље остају унутра и временом мешају са вином. Чишћење запушача треба вршити потапањем његовим у млаку воду са неколико капи сумпорне киселине, и држати их у њој 24 часа. Овако се исчисти и унутрашњост његова. Важно је знати још и то: да запушач никад не сме бити сув, јер тада пропушта кроз себе ваздух, који је узрок многим болестима. Дужина његова треба да је 10—12 см., те да увек додирује течност. Разуме се да треба пазити и на дрво, од кога се праве. Најбоље дрво за њих је: храстово и липово, а најгоре од четинара.

Растрерати мишеве. — Велика је штета коју ове мале штеточине на свакој страни и у много прилика пољопривреднику чине, па стога и није чудо што се за њихово утамањивање употреб-

љавају разна и многбројна средства, но већим делом без успеха. По препоруци једног пољопривредника, сигурно средство противу њих су: струкови *дивље романике* која их немилосрдно тамани. Узевши у обзир да не кошта ништа, вредно је да се проба.

РАЗНО.

Где и колико има Добротворних и других српских женских задруга? 1) *Ужа Угарска* има 20 Добротворних Задруга Српкиња и то: у Вел. Кикинди, Вел. Бечкереку, Тур. Бечеју, Меленцима, Панчеву, Темешвару, Вршцу, Белој Цркви, Новом Селу (Реваујфалу), Вел. Сентмиклушу, Сегедину, Новом Саду, Сентомашу, Стар. Футогу, Сомбору, Суботици, Ади, Стар. Бечеју, Чуругу и Будимпешти.

2) *Хрватска и Славонија*: има 20 Добротворних Задруга Српкиња и то у овим местима: Карловци, Земун, Вуковар, Митровица, Даљ, Осек, Индија, Рума, Винковци, Ириг, Ст. Пазово, Пакрац, Дарувар, Брод, Нова Градишка, Загреб, Глина, Госпић, Огулин, Петриња.

3) *Аустрија*: Беч, Задар, Дубровник.

4) *Босна и Херцеговина*: Бањалука, Бос. Дубица, Бос. Петровац, Приједор, Бос. Шамац, Брчка.

5) *Србија* има своје Женско Друштво у Београду са 23 подружине из унутрашњости. Осим тога има своје самостално Женско Друштво у Крагујевцу и Шапцу. Осим тога постоји у Београду друштво: „Кнегиње Љубице“ и „Коло Српских Сестара“, а у Крагујевцу још „Шумадинско Коло Српских Сестара“. То је свега: 29 друштава.

6) *Америка*: Сан-Франциско и Мекинспорт.

КЊИЖЕВНОСТ.

„Српски Глас“ српски задарски лист, који је излазио пуних 25 година, престао је излазити почетком ове 1905. г. у смислу закључка српске народне странке на Приморју, а престаће за који месец и „Дубровник“, па ће се покренути тамо нов српски лист у интересу слоге и јединства српског у Далмацији.

Претплатницима.

Умољавамо учтиво наше поштоване претплатнике, да се пожуре са прешплатом.

Ко год не мисли држати листа, неки одмах овај број врати, јер иначе ћемо сматрати свакога, ко лист и даље задржава, за нашег претплатника, па ћемо тражити и прешплату.

Лист се прешплаћује само на целу годину са 3 круне или 3½ динара.

Прешпашници из Србије, могу своју прешпашу, ако им је лакше, слати на књижду Велмира Валожића у Београду.

Нови Сад, 1. фебруара 1905.

Уредништво и администрација
„Женског Света“.

Пријатељи листа нашег.

Г. Петар Кулић, поседник и добротвор из Митровице (Сремске) претплатио је поред свог листа још два примерка, од којих један одлази на г. Јована Митровића, у Сари Кени, а други се даје доброј ученици IV. р. овдашње срп. више девојачке школе Зорки Васиљевићеве.

Г-ђица Софија Кнежевић, учитељица из Јамине, платила је један примерак више у спомен своје упокојене матере а за једну приправницу горњо-карловачке учитељске школе. Ми смо тај примерак наменули г-ђици Љубици Шундуковој, приправници II. године.

Г. Јован Обрадовић из Гор. Карловца платио је поред свог примерка још два примерка, да се у спомен његове пок. кћери Зорке Обрадовић, учитељице, даје двома добрим ученицама новосадске срп. више девојачке школе и ми смо наменули ланским двома: Тинки Стакићевој и Драгињи Јовановићеве сад ученицама IV. разреда.

Г-ђа Александра Недељковић из Сирига, платила је поред свог примерка још два с тим, да се један шаље Милицы Деспотовој приправници I. г. у Сомбору, а други смо, по њеној жељи наменули г-ђици Зорки Стратимировићевеј приправници I. год. у Сомбору.

Г-ђица Катарина Холецова из Београда, поред свог листа претплаћује један примерак за коју добру ученицу овдашње српске више девојачке школе и ми смо тај примерак наменули ученици III. раз. Емилији Михајловићевеј.

Исправак.

У 1. бр. нашег листа под читуљом стоји »Даница дра Лобона Валенте, а треба дра Јована. Под истим насловом стоји: »Основана је дружина у Такову, а треба: у Пироту. Молимо лепо, да се то исправи.

 На знање. Уз овај број шаљемо привредников прилог о „Моди — наше српско зло и пропаст“, који стоји у свези с нашим првим чланком.

РАЧУН и ЗАХВАЛА

о двома забавама Добротворне задруге Српкиња у Т. Бечеју, приређеним 21. нов. 1904. и 1. јан. 1905.

Од улазница пало је . . . К 240.—

Добровољних прилога . . . К 125.45

Свега К 365.45

Цео издатак износи . . . К 40.67

Чист приход К 324.78

Приложише: 16 К 80 п.: Стева Ранковић, 14 К: Гига Јовановић, 10 К: Јован Малетић, 8 К Светолик Радивојевић, 6 К 40 п.: др. Богдан Давидовић, 6 К: др. Јован Пивнички; по 5 К: Партеније Сивчев, др. Драгутин Вељача, Исидор Шлезингер; по 4 К: Melkuhn Dezső, Светозар Ранковић, Стеван Миловановић, Јоца Теодоровић, др. Љуба Павловић; по 3 К: Миша

Фирићхаски, Паулина Бизек; по 2 К: Лаза Киселички, Младен Белић, Милан Нићин, Љубица Кота, Ника Лозанчић, учитељ Ђорђевић; по 1 К: Ната Азуцки, Јелка Рајевић, Лепосава Црквењакова, Армин Шпицер, Н. Бешлин, Велислав Јовановић, Стеван Чендић, Лаза Богдан; по 80 п.: др. Армин Кацандер. Н. Кноблох, Исак Рожа; по 85 пот.: Н. Н.

Свима приложницама изриче потписана задруга своју искрену захвалност.

Исто тако хвала суделачима у дилетантској представи, госпођицама: Олги Теодоровићевеј, Даници Белићевеј, Бранислави Петровићевеј, Јованци Недељковићевеј и Љубици Ковачевићевеј и господи: Ивану Берићу, Стеви Кавићу, Божи Николићу, Марку Недељковићу и Јоци Теодоровићу и шаптачу г. Кости Гавриловићу.

Понаособ хвала редитељу г. Гиги Јовановићу.

У Т. Бечеју, јануара 1905.

Мара Давидовића,
председница.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Раша Митровић и Живојин Радосављевић

учитељи приредили су за матере Читанку, под именом

МАТЕРИНСКО ЦАРСТВО.

Ову је књигу (у рукопису) прегледао Просветни Савет и Господину Министру Просвете предложио: да се може поклањати ученицама Више Женске Школе, Учитељских Школа и да се може набавити за књижице свих народних школа. Господин Министар је усвојио мишљење Савета и својим расписом (кад књига буде одштампана) наредиће школама, да је набаве.

Овакву књигу изазвала је потреба: у нашој лепој Србији књижевност још није тако развијена, да се њоме могу служити сви друштвени слојеви. За свакога је по што год написано, а за наше матере није, готово, ништа. Оне још немају своју лектуру, којом би се и позабавиле и поучиле у свом тешком али племенитом задатку. Све, што су досада читале, то су били романи који им никакве користи нису доносили. — Све, што око деце раде, раде само по некој навици а никако по каквој регулисаној и на основи науке израђеној формули. Оне су до сада за рђаве поступке у васпитању деце многу горку чашу испиле, па се ипак нису ослободиле тога. — Ова им књига пружа материјала и за поуку у васпитању и неговању деце а и за забаву. Ова ће им књига у велико олакшати рад и у напред уклонити све зле последице у васпитању.

Ово је прва књига (у Србији) овакве врсте.

Како ће трошкови око ове књиге бити велики, то писци и издавач позивају све дечје пријатеље (а највише матере), да се на ову књигу претплате. Књига ће бити готова до 10. фебруара.

Књига ће изнети до 10 штампаних табака на лепој хартији.

Скупљачи на сваких 5 књига добијају по једну на дар.

Цена је књизи за претплатнике 1 динар или 50 новчића.

Моле се г. г. учитељи, учитељице и г. г. општински писари, да ову књигу поруче за школске и општинске књижице.

Без ове књиге не треба да буде ни једна српска кућа у којој је мати писмена.

Књиждарима уобичајени рабат.

Београд, јануара 1905.

Књиждар Велмира Валожића.